

**UCHWAŁA NR XXXVIII/244/2013
RADY GMINY GRÓDEK NAD DUNAJCEM**

z dnia 29 kwietnia 2013 r.

w sprawie zatwierdzenia „Planu odnowy miejscowości Lipie na lata 2013-2020”

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) w związku z § 10 ust.2 pkt.2 lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013” (Dz. U. z 2008r. Nr 38, poz. 220 z późn. zm.) Rada Gminy uchwała, co następuje:

§ 1.

Rada Gminy Gródek nad Dunajcem zatwierdza „Plan odnowy miejscowości Lipie na lata 2013-2020” przyjęty uchwałą nr 1/2013 zebrania wiejskiego wsi Lipie z dnia 14 kwietnia 2013 r. stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gródek nad Dunajcem.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mirosław Małek

Załącznik do Uchwały Nr XXXVIII/244/2013
Rady Gminy Gródek nad Dunajcem
z dnia 29 kwietnia 2013 r.

Plan Odnowy Miejscowości Lipie na lata 2013 - 2020

Opracowanie

Grupa inicjatywna ds. odnowy

wsi Lipie

Lipie, marzec 2013 r.

Spis treści:

Wstęp	4
I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI LIPIE.....	5
I.1 Położenie miejscowości Lipie na tle gminy	5
I.2 Historia miejscowości	6
I.3 Przestrzenna struktura miejscowości.....	6
II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI LIPIE	7
II.1 Zasoby przyrodnicze	7
II.2 Obiekty dziedzictwa kulturowego w Lipiu	9
II.3 Obiekty i tereny	9
II.4 Infrastruktura społeczna	10
II.5 Infrastruktura techniczna	10
II.5.1 Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami	10
II.5.2 Infrastruktura gazociągowa	11
II.5.3 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna	11
II.5.4 Infrastruktura telekomunikacyjna	11
II.5.5 Sieć energetyczna	11
II.6 Gospodarka i rolnictwo	11
II.7 Kapitał społeczny i ludzki	12
III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI LIPIE	13
III.1 Analiza SWOT wsi Lipie	13
IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ	15
IV.1 Zadania realizacyjne	15
IV.2 Wybór projektu do realizacji	19
V. OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW, SPRZYJAJĄCYCH NAWIĄZYWANIU KONTAKTÓW SPOŁECZNYCH, ZE WZGLĘDU NA POŁOŻENIE ORAZ CECHY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNE.....	21
Podsumowanie	22
Bibliografia	23

Wstęp

Znaczne obszary Polski zagrożone są zjawiskami trwałej marginalizacji. Dotyczy to szczególnie wsi, gdzie słabo rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna stanowi jedną z najpoważniejszych przeszkód dla zrównoważonego, trwałego rozwoju oraz rozwijania różnych form działalności gospodarczej, tworzenia alternatywnych dla rolnictwa form. Nie tylko braki w zakresie infrastruktury technicznej, ale także niezaspokajanie potrzeb edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców wsi powodują, że ludzie nie widzą dla siebie perspektyw na godne życie i wyjeżdżają w inne regiony albo za granicę Polski. Można i należy temu przeciwdziałać prowadząc wielokierunkowe działania wspierające zmiany we wszystkich sferach życia. Istotnym elementem jest włączenie mieszkańców w proces dowartościowania i pobudzania do działania.

Fundusze unijne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dają możliwość społecznościom wiejskim realizacji projektów, którym celem jest podniesienie atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej i kulturowej obszarów wiejskich, a także zadań wpływających na poprawę standardu i jakości życia mieszkańców.

Mieszkańcy wsi Lipie utworzyli Grupę Inicjatywną ds. odnowy wsi Lipie. Efektem prac tego zespołu jest niniejszy dokument. Obejmuje In prioritytety i zadania jakie mieszkańcy zamierzają zrealizować w latach 2013-2020.

„Piękne krajobrazy

Góry, lasy, woda....

Możesz tu wypocząć

Na łądzie i wodzie

Nigdzie się nie tłocząc

W ciszy i przyrodzie”

Jerzy Gola

I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI LIPIE

I.1 Położenie miejscowości Lipie na tle gminy

Wieś Lipie znajduje się w granicach administracyjnych gminy Gródek nad Dunajcem, w powiecie nowosądeckim województwa małopolskiego. Obejmuje powierzchnię 451 ha i liczy 362 mieszkańców (stan na dzień 31 grudnia 2012r.). Należy do jednej z 12 wsi, 14 sołectw gminy. We wsi występują przysiółki: Berdychów, Zagórze, Stara Wieś, Zbęk, Kusiówka. Przysiółek Zbęk łączy cztery miejscowości: Lipie, Przydonicę, Jelną i Gródek nad Dunajcem. Północna część wsi Lipie graniczy z Gródkiem nad Dunajcem, południowo zachodnia z Sienną, południowo wschodnia z Jelną. Pozostała granica przylega do Jeziora Rożnowskiego. Wieś leży na Pogórzu Rożnowskim, w sąsiedztwie Ciężkowicko - Rożnowskiego Parku Krajobrazowego. Bliskość Jeziora Rożnowskiego, rzeki, lasy oraz malownicze wzgórza, z których możemy podziwiać przepiękne widoki, świeże powietrze, cisza i spokój zachęcają, by poznać ten niepowtarzalny zakątek południowej Polski. W Lipiu istnieją doskonałe warunki dla rozwoju turystyki, wypoczynku biernego i czynnego.

Podział administracyjny Gminy Gródek nad Dunajcem

I.2 Historia miejscowości

Nazwa miejscowości Lipie pochodzi z 1548 roku i oznaczała „lasek lipowy”. Powstanie i historia miejscowości jest nierozdzielnie związana z biegiem kapryśnego Dunajca. Główny folwark powstał na obszarach, które rzeka „wydarła” sąsiadom Znamirowicom. Drugi folwark usytuowany był w Lipiu Wyżnym, zwany był Prószkówką, a wcześniej Podzbecem. W XVI wieku Dunajec płynął popod same wzgórza Siennej i Lipia. Kolejne powodzie przesunęły koryto rzeczne na zachód tak, że na prawym brzegu, kosztem dóbr znamirowickich powstała żyzna rozległa równina. Na początku XVII wieku zaczęli tam osiedlać ludzie. Początkowo właścicielem urodzajnych terenów był Michał Łapka, po nim przejęły Lipie rody: Chwalibogów, Gawrońskich i Stadnickich. W dokumentach historycznych z roku 1629 miejscowość występowała pod nazwami: Lipie Wyżne i Lipie Niżne. W XVII wieku Lipie było siedzibą senatorskiej rodziny Lipskich (zarządców dóbr starosądeckich Klarysek i państwa muszyńskiego). Lipie na przestrzeni wieków przechodziło na własność przez wiele osób, w 1875 roku właścicielem był nawet krewny Eugeniusza Romera wielkiego geografa – Gustaw Romer.

Przed wojną we wsi istniały szkoła, posterunek policji, młyn i dwie karczmy. Do obecnych czasów nie dochoowało się wiele zabytków kultury materialnej. Wojna nie oszczędziła gminy Gródek nad Dunajcem, na całym obszarze Niemcy przeprowadzili akcje skierowaną przeciwko ludności narodowości żydowskiej. Na terenie wsi utworzono getto żydowskie. Niemieccy okupanci masowo wykorzystywali mieszkańców do budowy umocnień. Wiele z nich zachowało się do chwili obecnej w lasach na terenie Lipia. Obecny kształt wsi został ukształtowany przez zalanie części terenu wsi przez sztuczny zbiornik wodny, powstały w wyniku spiętrzenia rzeki Dunajec i wybudowania zapory oraz elektrowni wodnej w Rożnowie w 1942 roku.

I.3 Przestrzenna struktura miejscowości

Na wieś Lipie duży wpływ ma usytuowanie w terenie pagórkowatym położonym nad Jeziorem Rożnowskim. Jest miejscem, gdzie można znaleźć spokój, czystość dziewiczej przyrody. Łagodne góry, rzeki, lasy oraz jezioro, to atrakcyjne miejsca do wędkowania, uprawiania sportów wodnych; żeglarstwa, kajakarstwa czy windsurfingu, jednym słowem odpoczynku biernego i czynnego. Lipie ze względu na swoje walory znajduje się na trasie szlaków turystycznych, krajoznawczych oraz spacerowych. Przez wieś przebiega szlak turystyczny czerwony w kierunku Bartkowej, Kobylnicy i Nowego Sącza.

Miejscowość usytuowana jest przy drodze wojewódzkiej nr 975 Dąbrowa – Dąbrowa Tarnowska oraz licznych drogach gminnych, przez wieś przepływa potok Zbęcki z malowniczymi wodospadami i drzewostanem.

W Lipiu znajduje się Szkoła Podstawowa przy której mieści się nowy plac zabaw oraz boisko sportowe o nawierzchni asfaltowej.

Zabudowa mieszkalna Lipia jest bardzo rozproszona (duże odległości pomiędzy domami). W Lipiu znajduje się 98 budynków mieszkalnych. Centrum miejscowości stanowi obszar zlokalizowany pomiędzy szkołą podstawową, a drogą wojewódzką i przystankiem autobusowym. Naturalnie ukształtowane centrum miejscowości związane jest z życiem społecznym wsi, gdzie szkoła stanowi serce miejscowości, pełniąc funkcję oświatowo-kulturalno - sportową. To tutaj organizowane są zebrania wiejskie, spotkania mieszkańców, festyny, zawody sportowe.

II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI LIPIE

II.1 Zasoby przyrodnicze

Obszar gminy Gródek nad Dunajcem położony jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu. Należą do niego: Zespół przyrodniczo – krajobrazowy Wyspy Grodzisko, który został powołany, w celu ochrony wyjątkowo cennego fragmentu krajobrazu naturalnego i kulturowego wyspy na Jeziorze Rożnowskim (Wyspa Grodzisko wraz z przyległym pasem wód zbiornika) oraz Rożnowsko – Ciężkowicki Park Krajobrazowy, w którego otulinie znajduje się Gmina Gródek nad Dunajcem.

Krajobraz Pogórza Rożnowskiego, a więc i miejscowości Lipie cechuje łagodność grzbietów i szczytów. Dna dolin rzecznych są zazwyczaj płaskie, jednak w Lipiu potoki mają charakter typowo górski, wartki płyną w głębokich, malowniczych jarach zwanych tutaj paryjami. Przez dolinę Dunajca przebiega granica dwóch płaszczowin: śląskiej i magurskiej. Gmina Gródek nad Dunajcem leży na płaszczowinie śląskiej, zbudowanej z gruboławicowych

zlepieńców przewarstwionych ilastymi łupkami. Przed utworzeniem jeziora, dolinę Dunajca pokrywały urodzajne mady, powstałe na skutek odkładania się przez wieki osadów niesionych przez rzekę. Charakter gleb ściśle związany jest z rodzajem podłoża skalnego i czynnikami klimatycznymi. Zbocza wzniesień ciągnących się od Zbyszyc do Bartkowej pokryte są glebami brunatnymi pyłowymi i ilastymi. Nad jeziorem wzgórza okrywają lasy, pozostałości po wielkiej Puszczy Karpackiej. Na Pogórzu Rożnowskim spotyka się las wyżynny i las mieszany wyżynny. Rosną tu głównie jodła, buk, sosna i dąb. Domieszkami są świerki, jawory, brzozy, lipy, graby, wiązy i klony. Lasy na tym terenie odgrywają szczególną rolę. Warstwa ściółki i próchnicy chłonie wodę jak gąbka, przez co hamują spływ wód powierzchniowych i zapobiegają osuwiskom. Mają także działanie terapeutyczne na organizm człowieka. Są jak naturalne filtry oczyszczające powietrze, wytwarzają życiodajny tlen oraz wydzielają bakteriobójcze olejki eteryczne i związki żywiczne. Wzmacniają odporność, pobudzają siły vitalne człowieka, łagodzą kaszel, regenerują siły, łagodzą nerwobóle, wspomagają prace mózgu i ułatwiają koncentrację. Kompleksy leśne, pozostałe po nieprzeniknionych borach i kniejach, są urzekającym swą powagą i spokojem, zasadniczym elementem krajobrazu, prawdziwą stoją wielu gatunków roślin i zwierząt. Bogaty jest świat zwierząt Lipia. Reprezentują go sarny, lisy, kuny, tchórze, borsuki, popielice, wiewiórki, zające. W większych kompleksach leśnych żyją dziki i jelenie. Przedstawicielami ptaków są jastrzębie, sowy, dzięcioły, sójki. Wśród pól żyją bażanty i kuropatwy. Z gadów na terenie występują zaskrońce, jaszczurki, salamandry, gniewosze plamiste i padalce. Ciekawostkę stanowi występowanie na stoku lasu położonego przy drodze wojewódzkiej siedliska przebiśniegów, tworzącego na wiosnę piękny, biały kobierzec kwiecia. W naturze znany jest on z lasów południowej i środkowej Europy. W Polsce podlega ochronie gatunkowej. W lesie przy drodze do szkoły występują przeplatające się kobierce żółtych pierwiosnków i białe zawilców tworzące malowniczy obraz. W centrum miejscowości w pobliżu szkoły rosną lipy będące pomnikami przyrody.

Brzegi Jeziora Rożnowskiego w okolicach Lipia to raj dla wędkarzy. Można tu złowić, sandacza, leszcza, szczupaka, a nawet sumę. Lipie jako mała miejscowość zachwyca bogactwem przyrodniczym, na uwagę zasługują malownicze o każdej porze roku wodospady mieszczące się na potoku przepływającym przez wieś.

II.2 Obiekty dziedzictwa kulturowego w Lipiu

W miejscowości Lipie brak jest obiektów sakralnych w tym zabytkowych. We wsi znajduje się stary drewniany spichlerz oraz kuźnia z XIX w. będące własnością osoby prywatnej.

Jak w każdej miejscowości gminy katolicy są i w Lipiu przeważającą grupą społeczną, znajduje to odzwierciedlenie w budowanych przydrożnych kapliczkach wotywnych oraz krzyżach przydrożnych przy których w miesiącu maju odbywają się nabożeństwa majowe. Na uwagę zasługuje stojący przy drodze do górnej części wsi niegdyś drewniany, a obecnie stalowy tzw. „choleryczny krzyż” z wizerunkiem Chrystusa z XIX wieku umieszczony początkowo na miejscu dawnego cmentarza cholerycznego. Przy drodze gminnej poniżej szkoły znajduje się swoisty „amfiteatr” w postaci jakiej tworzy stary kamieniołom z okresu budowy zapory w Rożnowie. Powstała na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych ubiegłego stulecia niekiedy kamieniołomu, pobudza swoim charakterem wyobraźnię, zwłaszcza gdy własną ręką możemy dotknąć otworów skalnych utworzonych ręką ludzką. W okresie II wojny światowej w Lipiu zlokalizowane było getto żydowskie, którego ślady się nie zachowały. Nie zachowały się również ślady dawnych karczm czy też dworów z których jeden zlokalizowany był w Górnym Lipiu, w części zwanej Lipie-Kusiówka.

II.3 Obiekty i tereny

Lipie jest specyficzną miejscowością zlokalizowaną nad potokiem zbęckim, w otoczeniu lesistego i zróżnicowanego pod względem ukształtowania topograficznego terenu. Na uwagę zasługują; centrum miejscowości łączące funkcję społeczną, kulturalną, turystyczną i sportową oraz tereny położone poza centrum, charakteryzujące się idealnymi warunkami do uprawiania turystyki pieszej lub rowerowej. Z wzniesień miejscowości rozpościerają się piękne widoki na okoliczne tereny, taflę jeziora rożnowskiego, a przy sprzyjającej pogodzie nawet i na Tatry. Na terenie miejscowości przeważają tereny przeznaczone w planie przestrzennym pod budownictwo mieszkaniowe oraz zabudowę rolniczą. W Lipiu istnieje przyszkolne boisko sportowe przeznaczone do gry w piłkę ręczną i koszykówkę, plac zabaw dla dzieci z nawierzchnią poliuretanową.

Przez miejscowość przebiega szlak turystyczny czerwony: Nowy Sącz – Klimkówka – Jelna – Lipie – Bartkowa, dostępny o każdej porze roku i o każdej porze roku wyglądający inaczej. Ze szczytu góry Zawale (518 m n.p.m.) rozpościerają się zapierającej dech w piersiach widoki na Jezioro Rożnowskie oraz Pasma Łososińskie. Wzrok przykuwają kolorowe mozaiki pól, łąk, lasów i sadów. We wsi znajdują się oznakowane szlaki rowerowe w tym Winny Szlak

Rowerowy o łącznej długości 155 km, a także szlaki spacerowe co prawda nie oznakowane, ale cieszące się dużym zainteresowaniem turystów i wczasowiczów. W miejscowości znajdują się dwa ośrodki wczasowe: Polskiego Związku Wędkarskiego i Kolejowy Ośrodek Wypoczynkowy, na terenie zwłaszcza nad samym jeziorem istnieje duża liczba domków letniskowych.

II.4 Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna miejscowości Lipie to przede wszystkim Szkoła Podstawowa. Szkoła jest obecnie najmniejszą pod względem liczby uczniów szkołą na terenie gminy. Uczęszcza do niej (stan na kwiecień 2013r.) 60 uczniów, którzy poszerzają swoją wiedzę i umiejętności w 7 oddziałach. W szkole siedzibę ma działający od 1986 roku Klub Sportowy „LUKS” odnoszący od wielu lat sukcesy, w rozgrywkach tenisa stołowego na szczeblu gminny, powiatu, rejonu i województwa. W miejscowości brak jest punktów handlowych, mieszkańcy zaopatrują się w punktach handlowych mieszczących się w sąsiednich miejscowościach lub w Nowym Sączu.

II.5 Infrastruktura techniczna

II.5.1 Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami

Na terenie sołectwa brak jest wodociągu oraz kanalizacji. Obecnie gospodarstwa domowe zaopatrują się w wodę z własnych ujęć oraz odprowadzają nieczystości do szamb, lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Od 2008 roku na terenie gminy (w tym Lipia) obowiązuje segregowana zbiórka odpadów stałych. Segregacja przeprowadzana jest u źródła do czterech kolorowych worków: kolor niebieski - makulatura, kolor żółty - plastik, kolor czerwony – złom, kolor zielony – szkło. Odpady komunalne pozostałe po segregacji gromadzone są w workach czarnych. Mieszkańcy posiadają zawarte umowy indywidualne ze spółką Dunajcem w Gródku nad Dunajcem na odbiór odpadów, który odbywa się raz w miesiącu a podczas wakacji dwa razy w miesiącu. Przynajmniej dwa razy do roku uczniowie szkół gminy w tym szkoły w Lipiu przeprowadzają „akcje sprzątania świata”, którą to na terenie gminy ponad 25 lat temu zainicjowała i rozpowszechniła właśnie Szkoła Podstawowa w Lipiu.

II.5.2 Infrastruktura gazociągowa

Wieś Lipie jest w pełni zgazyfikowana, wszyscy zainteresowani korzystają z gazu dostarczanego przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Oddział Handlowy - Gazownia Jasielska

II.5.3 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

Infrastruktura drogowa na terenie Lipia jest dobrze rozwinięta, niemniej jednak nawierzchnie dróg wymagają ciągłych remontów i modernizacji.

Układ drogowy miejscowości tworzą droga wojewódzka, nr 975 Dąbrowa – Dąbrowa Tarnowska oraz sieć dróg gminnych. W większości drogi gminne są o nawierzchni asfaltowej lub płytowej ok. 6,5 km.

Wiele odcinków dróg w Lipiu jest nieoświetlonych. Wieś Lipie posiada bezpośrednie połączenie z Nowym Sączem, Tarnowem komunikacją autobusową wykonywaną przez prywatnych przewoźników. W Lipiu znajdują się dwa przystanki autobusowe.

II.5.4 Infrastruktura telekomunikacyjna

Można przyjąć, że wszyscy zainteresowani mieszkańcy posiadają telefon. Obsługę sieci telekomunikacyjnej prowadzą operatorzy: Telekomunikacja Polska S.A. oraz Telebeskid 2000, oraz operatorzy sieci komórkowej. Dostęp do internetu na terenie wsi można posiadać poprzez stałe łącze telefoniczne lub radiowe.

II.5.5 Sieć energetyczna

Wszystkie gospodarstwa domowe wyposażone są w instalację elektryczną. Sołectwo jest obsługiwane przez Spółkę Akcyjną Tauron - Zakład Energetyczny w Krakowie.

II.6 Gospodarka i rolnictwo

W miejscowości Lipie rolnictwo mimo bardzo trudnych, górskich terenów, stanowi główny dział gospodarki oraz jedno ze źródeł utrzymania mieszkańców. Użytki rolne stanowią powierzchnię 184,978 ha, co stanowi 40,91% całkowitej powierzchni miejscowości Lipie, 28,98 % ogółu powierzchni sołectwa stanowią grunty orne. Dużą część wsi zajmują lasy - stanowią one 44,13 % ogółu powierzchni. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego kształtuje się na poziomie powyżej 2,00 ha. Dominującym rodzajem gleb są rędziny o klasach bonitacyjnych RIVa do RIVb. Obecnie w miejscowości funkcjonuje 54 gospodarstw rolnych

o powierzchni powyżej 1 ha, najwięcej bo 27 szt. zajmuje powierzchnie od 2 do 5 ha. Na obszarze miejscowości istnieje tradycyjny wielokierunkowy charakter produkcji rolnej, podstawę stanowi uprawa zbóż, głównie pszenicy i oraz hodowla bydła. Ważnym uwagi jest fakt, iż w ostatnich latach wzrosło zainteresowanie rolników tworzeniem gospodarstw agroturystycznych, stanowiących dodatkowe źródło dochodu. Dodatkowym elementem sprzyjającym rozwojowi agroturystyki w Lipiu jest atrakcyjność terenu z uwagi na bliskość Jeziora Rożnowskiego oraz dużych i dobrze utrzymanych kompleksów leśnych, jak również nieskażone powietrze i brak w najbliższych miejscowościach dużych zakładów przemysłowych. Działalność gospodarcza w Lipiu stanowi niewielki odsetek, głównie ma charakter usług budowlanych, specjalizacja ta dotyczy około 80 % podmiotów zarejestrowanych na terenie miejscowości. Obecnie na terenie wsi zarejestrowanych jest tylko 5 aktywnych podmiotów wykonywujących działalność gospodarczą.

II.7 Kapitał społeczny i ludzki

Sołectwo Lipie nie posiada własnego Ośrodka Kultury. Prężnie działająca szkoła pełni tę funkcję. Dla uczniów organizowany jest bogaty wachlarz zajęć pozalekcyjnych, np. szkolny teatrzyk dziecięcy „Elfiki”, zajęcia koła plastycznego, koła muzycznego, gry na gitarze i koła sportowego. Tradycją szkoły jest organizacja imprez środowiskowych, w których chętnie biorą udział mieszkańcy wsi np. „Dzień Babci Dziadka i Seniora”, „Dzień Rodziny – festyn rodzinny z okazji Dnia Matki i Ojca”. W szkole co roku od 25 lat organizowane są otwarte mistrzostwa gminy w tenisie stołowym dla młodzieży i seniorów. Od 15 lat szkoła we współpracy ze Starostwem Powiatowym, Pałacem Młodzieży oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury organizuje „Rejonowy Konkurs Recytatorski” dla szkół podstawowych Związku Gmin Jeziora Rożnowskiego odbywający się tradycyjnie w Wielkim Tygodniu przed Świątami Wielkanocnymi.

Ponadto mieszkańcy wsi Lipie należą do organizacji społecznych znajdujących się na terenie gminy. Są to:

- 1) Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „LUKS” działający od 1986 roku
- 2) Ochotnicza Straż Pożarna w Jelnej,
- 3) Klub Sportowy „Zawisza” działający od 2003 roku, mający na celu rozwój kultury fizycznej i sportu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych
- 4) Stowarzyszenie „Wczoraj, Dziś, Jutro”

III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI LIPIE

Analiza zasobów wsi Lipie w wymiarze materialnym, społecznym i kulturowym została opracowana na podstawie dostępnych materiałów statystycznych Urzędu Gminy w Gródku nad Dunajcem, Urzędu Statystycznego w Krakowie, uzupełniona informacjami od mieszkańców wsi w trakcie zebrań wiejskich i spotkań warsztatowych.

Analiza SWOT pozwoliła na uzyskanie opinii, spostrzeżeń, wniosków i uwag dotyczących diagnozy stanu wyjściowego sytuacji wsi w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego.

Dużo uwagi poświęcono na rozpoznanie czynników hamujących podjęte działania. Rozpatrywano pozytywny i negatywny wpływ otoczenia zewnętrznego na tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności regionu, rozważano możliwości i szanse, określano zagrożenia związane z planowaniem, zarządzaniem, a szczególnie finansowaniem działań ze środków zewnętrznych Unii Europejskiej.

III.1 Analiza SWOT wsi Lipie

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Walory krajobrazowe (jezioro, rzeka, las, czyste powietrze)	1. Ucieczka ze wsi ludzi młodych, dobrze wykształconych
2. Brak przemysłowych zakładów pracy zanieczyszczających środowisko	2. Brak świetlicy - miejsca spotkań dla dzieci, młodzieży i dorosłych
3. Indywidualne rolnictwo o znacznym rozproszeniu co sprzyja zachowaniu naturalnego krajobrazu	3. Mała liczba podmiotów gospodarczych
4. Przekazywanie gospodarstw z pokolenia na pokolenie	4. Mała liczba pozarolniczych miejsc pracy
5. Sprzyjające warunki dla turystyki weekendowej	5. Brak obiektów gastronomicznych dla mieszkańców i turystów
6. Położenie nad jeziorem rożnowskim	6. Słabo rozwinięta agroturystyka i brak atrakcyjnego zagospodarowania miejsc dla turystów
7. Szlaki turystyczne i spacerowe	7. Słabe gleby, zróżnicowany poziom techniczny rolnictwa
8. Rowerowy szlak turystyczny łączący atrakcyjne miejsca	8. Brak miejsc pracy w obrębie zamieszkania
9. Współpraca z innymi wsiami gminy	9. Brak zatok i chodników przy drodze wojewódzkiej
10. Prężnie działająca szkoła wyposażona w pracownię internetową, boisko sportowe, plac zabaw	10. Słabo rozwinięty sektor usług
11. Dobry stan techniczny budynku szkoły	11. Niewystarczający stan oświetlenia miejscowości
12. W dużej części wyremontowane drogi gminne	12. Brak kanalizacji i wodociągów
13. Potencjał ludzki	13. Brak zagospodarowania miejsc widokowych
14. Zaangażowanie i dbałość mieszkańców o wizerunek własnej wsi	14. Brak sali gimnastycznej

<p>15. Bogactwo przyrody ożywionej i atrakcyjność krajobrazowa</p> <p>16. Istnienie i działalność klubu sportowego i teatrzyku dziecięcego</p> <p>17. Udostępnianie przez szkołę zbiorów bibliotecznych (ponad 3000 woluminów) miejscowej ludności.</p> <p>18. Kultywowanie tradycji zwyczajów i Obrzędów Bożego Narodzenia i Wielkanocy</p> <p>19. Dobre położenie komunikacyjne przy drodze wojewódzkiej; Nowy Sącz-20km, Tarnów-40km, Słowacja -50 km.</p>	<p>15. Brak chodników i oświetlenia przy drodze gminnej w centrum miejscowości</p>
---	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój turystyki, w tym agroturystyki 2. Możliwość uzyskania wsparcia na zrównoważony rozwój terenów wiejskich 3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców 4. Rozwój sektora usług 5. Zagospodarowanie centrum wsi 6. Nowe możliwości pracy i prowadzenia działalności gospodarczej z wykorzystaniem Internetu i innych nowoczesnych form komunikacji 7. Możliwość szerokiej promocji miejscowości przez Internet i inne środki przekazu 8. Doksztalcanie społeczeństwa – kursy i szkolenia, warsztaty 9. Tworzenie społeczeństwa obywatelskiego – integracja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ubożenie społeczeństwa 2. Brak skuteczności pozyskiwania środków unijnych na infrastrukturę techniczną i społeczną (skomplikowane procedury i trudne do spełnienia warunki umożliwiające pozyskanie środków 3. Ujemna migracja mieszkańców 4. Nieodpowiednia polityka państwa wobec samorządowych władz 5. Niestabilny system prawny szczególnie podatkowy w Polsce 6. Rozwarstwianie się społeczeństwa na ubogich i zamożnych 7. Zagrożenie powodzią, osuwiskami przez górskie lokalne potoki 8. Wzrastające bezrobocie 9. Brak ożywienia gospodarczego na terenie gminy, skutkującego nie powstawaniem nowych miejsc pracy

Po przeanalizowaniu analizy SWOT i analizy zasobów można sformułować wizję miejscowości która brzmi: **Lipie - malownicza miejscowość w której wypoczywający doceniają ciszę, malownicze krajobrazy stanowiące o wyjątkowym charakterze wsi. Bogate środowisko przyrodniczo-krajobrazowe stanowi dla mieszkańców wartość, którą chcą zachować dla przyszłych pokoleń.**

IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ .

IV.1 Zadania realizacyjne

Grupa inicjatywna pracująca nad Planem Odnowy Miejscowości przeprowadziła szczegółową analizę zasobów i potrzeb. Na podstawie tejże analizy ustalono cele realizacji Planu Odnowy Miejscowości. Są to:

- poprawa standardu i jakości życia jej mieszkańców,
- podniesienie atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej wsi,
- rozwój tożsamości i zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi,
- podnoszenie prestiżu wsi i lokalnego społeczeństwa.

Wybrano szereg zadań, których realizacja zapewni osiągnięcie zamierzonego celu na zakończenie realizacji planu. Znaczna część tych zadań ze względu na ich koszty wymaga dużego zaangażowania ze strony Urzędu Gminy oraz wsparcia finansowego ze środków unijnych.

1. Zagospodarowanie centrum miejscowości Lipie poprzez budowę linii oświetlenia ulicznego i remont placu utwardzonego wraz z chodnikiem.

Cel projektu: zwiększenie atrakcyjności miejscowości oraz poprawa bezpieczeństwa

Projekt zakłada wykonanie placu utwardzonego z kostki brukowej betonowej o gr. 8 cm stanowiącego parking o powierzchni około 360,00 m², chodnika z kostki brukowej betonowej gr. 6 cm na około 50,0 m² oraz terenu zielonego na 75,00 m² oraz wykonanie linii napowietrznej oświetlenia ulicznego o długości 428 mb. Oświetlenie będzie zapewnione poprzez budowę 7 szt. opraw oświetleniowych montowanych na wysięgniku.

W ramach przedsięwzięcia zostaną wykonane prace polegające na:

- rozbiórce istniejącej nawierzchni oraz podbudowy z kruszyw istniejącego placu utwardzonego
- rozbiórce istniejącego chodnika z płyt chodnikowych (wraz z obrzeżami)
- wykonaniu nawierzchni placu utwardzonego z kostki brukowej betonowej o gr. 8 cm na podbudowie z kruszyw ograniczonego krawężnikiem drogowym

- wykonaniu nawierzchni chodnika z kostki brukowej betonowej o gr. 6 cm na podbudowie z kruszyw ograniczonego obrzeżem betonowym
- wykonaniu terenów zielonych (humusowanie z obsianiem skarp)
- zamontowaniu 9 szt. słupów ŻN-10 oraz 2 szt. z żerdzi wirowanych

Realizacja projektu przyczyni się do rozwiązania problemu lokalnego jakim jest brak zagospodarowanego centrum miejscowości oraz dostępności do atrakcyjnych miejsc na terenie miejscowości Lipie. Planowana inwestycja powstanie w centrum miejscowości między innymi przy szkole. Bezpieczny parking wraz z chodnikiem umożliwi łatwy i bezpośredni dostęp do boiska sportowego i placu zabaw z którego chętniej korzystają zarówno dzieci jak i dorośli. Parking przy szkole jest miejscem stanowiącym bazę wypadową do atrakcyjnych miejsc, szlaków turystycznych i ścieżek spacerowych. Plac parkingowy będzie ogólnodostępny dla wszystkich mieszkańców wsi, wczasowiczów, turystów. Dodatkowo budowa oświetlenia ulicznego i montaż lamp ulicznych wpłynie na wzrost bezpieczeństwa we wsi, między innymi osób które wieczorami spacerują z kijkami (Nordic Walking) drogą gminną. Projekt przyczyni się do poprawy atrakcyjności całej miejscowości. Kwota przedsięwzięcia to koszt około 117,1 tys. zł, źródło współfinansowania: środki PROW w wysokości max. 75% wartości kwalifikowanej, oraz środki własne budżetu gminy.

Planowany termin realizacji: 2013-2015

2. Budowa wodociągu i kanalizacji

Cel: Wzrost jakości życia mieszkańców, rozwój budownictwa mieszkalnego i rozwój przedsiębiorczości.

Zadanie przewiduje budowy wodociągu, budowę kanalizacji oraz budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w terenie w którym niemożliwa jest budowa kolektorów kanalizacji zbiorczej. Zadanie obejmuje również przyłączenie do nowopowstałej infrastruktury wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Realizacja zadania wpłynie na poprawę i utrzymanie wysokich walorów środowiskowych.

Gospodarstwa domowe mają dostęp do wody z własnych ujęć lub zaopatrują się w wodę u sąsiadów. Ze względu na rozwój budownictwa mieszkalnego na terenie miejscowości oraz występującego w ostatnich latach deficytu w związku z występującymi okresami niedoboru

wody (okresy suszy) istnieje potrzeba zagwarantowania mieszkańcom dostępu do podstawowej usługi komunalnej tj. zaopatrzenia wsi w wodę. Niewątpliwie poprawi to jakość życia mieszkańców, a także wpłynie na rozwój budownictwa mieszkalnego i rozwój przedsiębiorczości np. turystyka, agroturystyka.

Kwota przedsięwzięcia to koszt około 980 tys. zł. Możliwe źródło współfinansowania: PROW, MRPO, PO IS, budżet gminy.

Planowany termin realizacji: 2013-2020

3. Budowa ścieżek rowerowo-spacerowych, wraz z budową małej architektury w miejscach widokowych.

Cel: zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, poprawa estetyki i wzrost atrakcyjności miejscowości.

W ramach zadania planowana jest budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych. Utworzenie punktu wypożyczania rowerów. Nowopowstała infrastruktura przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej wsi.

Kwota przedsięwzięcia to koszt około 400 tys. zł. Możliwe źródło współfinansowania: środki PROW, MRPO, IS, środki własne.

Planowany termin realizacji: lata 2013-2020

4. Budowa sali gimnastycznej z zapleczem

Cel: wzrost jakości infrastruktury społeczno- sportowej

W ramach zadania planowana jest budowa sali gimnastycznej wraz z łącznikiem umożliwiającym dostęp do istniejącego boiska sportowego z budynku szkoły. Planowane wymiary sali to 24 x 15 m. Powstała infrastruktura będzie ogólnodostępna i będzie stanowić również zaplecze dla miejscowego klubu sportowego, przez co powstanie możliwość objęcia zajęciami gry w tenisa stołowego wszystkich chętnych dzieci z terenu gminy.

Kwota przedsięwzięcia to koszt około 3 mln zł. Możliwe źródło współfinansowania: środki PROW, MRPO, środki własne.

Planowany termin realizacji: lata 2013-2020

5. Powołanie Koła Gospodyń Wiejskich

Cel: Wzrost jakości życia mieszkańców wsi, wzrost wiedzy i zainteresowań, kultywowanie tradycji i zwyczajów ludowych.

Zadanie ma na celu uaktywnienie mieszkańców wsi, stworzenie im warunków do sformalizowanego spotkania się, rozwijania zainteresowań i pasji, a jednocześnie kultywowanie tradycji i zwyczajów regionalnych.

Kwota przedsięwzięcia: ok. 50 tys. zł

Możliwe źródło współfinansowania: budżet gminy, PO KL,

Planowany termin realizacji: 2013-2020

6. Utworzenie kilometrowej ścieżki edukacyjnej.

Cel: zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, poprawa estetyki i wzrost atrakcyjności miejscowości.

W ramach zadania planowane jest utworzenie ścieżki edukacyjnej w centrum wsi eksponującej walory przyrody i kultury znajdujące się na 1 km odcinku. Wymagany zakres prac to poszerzenie i utwardzenie pobocza, montaż tablic z planem ścieżki i opisem poszczególnych jej punktów, montaż ławeczek przy trakcie spacerowym. Uzupełnieniem będzie wydanie publikacji na temat walorów Lipia i urzędzonej ścieżki edukacyjnej. Nowopowstała infrastruktura przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej wsi.

Kwota przedsięwzięcia to koszt około 200 tys. zł. Możliwe źródło współfinansowania: środki PROW, MRPO, IS, środki własne.

Planowany termin realizacji: lata 2013-2020.

7. Budowa chodnika wraz z zatokami autobusowymi od przystanku autobusowego Lipie II

Cel projektu: poprawa bezpieczeństwa wszystkich użytkowników dróg, poprawa atrakcyjności miejscowości.

W ramach zadania planowana jest budowa chodnika w pasie drogi wojewódzkiej zapewniający właściwe i bezpieczne korzystanie z infrastruktury drogowej. Dobra i bezpieczna infrastruktura będzie służyć wszystkim mieszkańcom wsi oraz gościom i turystom. Wpłynie na poprawę estetyki i atrakcyjności miejscowości.

Kwota przedsięwzięcia to koszt około 300 tys. zł. Możliwe źródło współfinansowania: środki PROW, MRPO, IS, środki własne.

Planowany termin realizacji: lata 2013-2020.

IV.2 Wybór projektu do realizacji

Jako zadanie priorytetowe wytypowano zadanie pn. **Zagospodarowanie centrum miejscowości Lipie poprzez budowę linii oświetlenia ulicznego i remont placu utwardzonego wraz z chodnikiem.**

Zagospodarowanie terenu działek nr 53,72,117,120, 122, 126/1 stanowiącego centrum wsi Lipie ma na celu kształtowanie pozytywnego wizerunku wsi, poprawę estetyki i atrakcyjności wsi.

Projekt zakłada wykonanie zakresu robót związanych z ukształtowaniem terenu poprzez wykonanie placu utwardzonego z kostki brukowej betonowej o gr. 8 cm stanowiącego parking o powierzchni około 360,00 m², chodnika z kostki brukowej betonowej gr. 6 cm na około 50,0 m² oraz terenu zielonego na 75,00 m² oraz wykonanie linii napowietrznej oświetlenia ulicznego o długości 428 mb. Oświetlenie będzie zapewnione poprzez 7 szt. opraw oświetleniowych montowanych na wysięgniku.

Realizacja projektu przyczyni się do rozwiązania problemu braku zagospodarowanego centrum miejscowości, a jednocześnie zapewnienia dostępności do atrakcyjnych miejsc na terenie miejscowości Lipie. Planowana inwestycja powstanie w centrum miejscowości, co umożliwi łatwy i bezpośredni dostęp do atrakcyjnych miejsc, szlaków turystycznych, boiska sportowego oraz placu zabaw, montaż oświetlenia ulicznego wpłynie na wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i osób korzystających z infrastruktury publicznej. Plac parkingowy będzie ogólnodostępny dla wszystkich mieszkańców wsi, wczasowiczów, turystów. Projekt przyczyni się do poprawy atrakcyjności turystycznej całej miejscowości.

Turysta, wczasowicz będzie miał możliwość pozostawienia środka transportu w bezpiecznym przystosowanym do tego miejscu, a sam będzie mógł udać się na spacer, wycieczkę szlakami spacerowymi lub skorzystać z infrastruktury sportowej. Plac w centrum wsi mieszczący się przy szkole podstawowej jest doskonałym miejscem z którego można wyruszać na pobliskie

szlaki i ścieżki turystyczne lub po prostu do aktywnego wypoczynku na terenie Lipia. Pobliskie tereny są idealne do jazdy na rowerze, spacerów, nordic-walking itp.

Zagospodarowanie terenu wpłynie bezpośrednio na zwiększenie zainteresowania turystycznego miejscowością i gminą. Przyczyni się do wzrostu spędzania wolnego czasu w sposób aktywny zarówno przez dzieci jak i dorosłych.

Mieszkańcy uważają, że naturalnie ukształtowane centrum miejscowości pełni ważne funkcje w życiu społecznym i kulturalnym miejscowości, jest wizytówką wsi. Teren ten powinien więc być obiektem szczególnej troski władz samorządowych i mieszkańców.

Kwota przedsięwzięcia to koszt około 117,1 tys. zł, źródło współfinansowania: środki PROW w wysokości max. 75% wartości kwalifikowanej, oraz środki własne budżetu gminy.

Planowany termin realizacji: 2013-2015

Wybór projektów został dokonany na podstawie następujących kryteriów:

- stopnia ważności projektu dla społeczności miejscowości Lipie
- stopnia technicznego i organizacyjnego przygotowania projektu
- możliwości sfinansowania projektu
- wpływu projektu na podniesienie atrakcyjności miejscowości

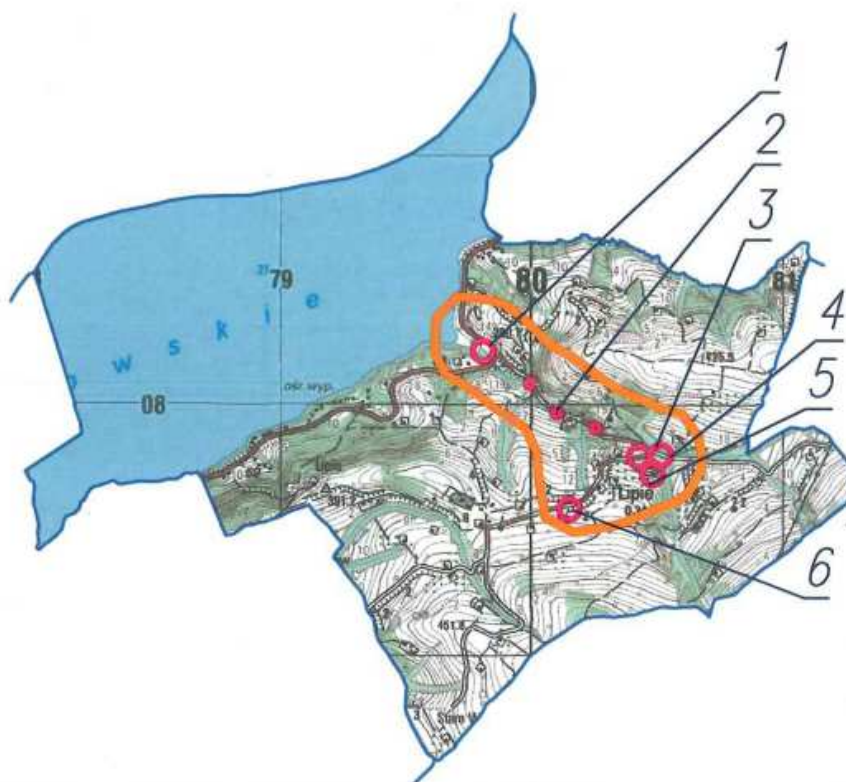
V. OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW, SPRZYJAJĄCYCH NAWIĄZYWANIU KONTAKTÓW SPOŁECZNYCH, ZE WZGLĘDU NA POŁOŻENIE ORAZ CECHY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNE.

Do obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne zaliczyć można obszar tzw. centrum miejscowości przedstawiony na załączniku graficznym. Obszar ten obejmuje teren od drogi wojewódzkiej i przystanku autobusowego do Szkoły i terenu przy boisku sportowym. Przez centrum miejscowości przebiega droga gminna będąca doskonałym miejscem spacerowym z uwagi na położenie jej nad potokiem Zbęckim urzekającym swym urokiem o każdej porze roku. Opisane centrum jest charakterystyczne z uwagi na ogólną dostępność – jest sercem miejscowości. W centrum wsi odbywa się część imprez lokalnych w tym festyny rodzinne. Miejsce to gromadzi

mieszkańców bez względu na wiek. Planowana inwestycja polegająca na budowie miejsc parkingowych i oświetlenia ulicznego wpłynie na integrację mieszkańców, turystów, wczasowiczów oraz inicjowanie wspólnych przedsięwzięć np. biegów przełajowych, rajdów, itp. Inwestycja wpłynie na poprawę wizerunku miejscowości i jej centrum, będzie miejsce służącym integracji społecznej wsi. Stworzy możliwość aktywnego i zdrowego sposobu spędzania wolnego czasu.

Niezagospodarowane centrum wsi to zmora całej lokalnej społeczności, która pragnie aby jej „mała ojczyzna” była **WSIĄ ATRAKCYJNĄ TURYSTYCZNIE, POSIADAJACĄ ZAGOSPODAROWANE CENTRUM**, które będzie sprzyjało integracji lokalnej społeczności, poprawi wizerunek miejscowości.

Centrum wsi Lipie

1. Przystanek autobusowy
2. Wodospady kaskadowe na potoku Zbęckim
3. Plac zabaw
4. Szkoła Podstawowa i siedziba klubu sportowego LUKS
5. Boisko sportowe
6. Miejsce widokowe

Podsumowanie

Przystąpienie Polski do struktur Unii Europejskiej stworzyło możliwości pozyskania znacznych środków finansowych na rozwój małych miejscowości takich jak nasza wieś. Środki własne gminy Gródek nad Dunajcem pozwalają na realizację podstawowych potrzeb takich jak infrastruktura drogowa, czy też poprawa bazy lokalowej podległych jednostce samorządu szkołom. Realizacja naszego Planu Odnowy, dzięki pozyskanemu dofinansowaniu, pozwoli na realizację kilku zadań, które wpłyną na wzrost znaczenia wsi jako ośrodka rozwoju kultury, edukacji, sportu i rekreacji.

Realizacja Planu Odnowy Miejscowości Lipie ma także służyć integracji społeczności lokalnej, większemu zaangażowaniu w sprawy wsi, zagospodarowaniu wolnego czasu młodzieży oraz rozwoju organizacji społecznych. Realizacja planu odnowy miejscowości przyczyni się do trwałego użytkowania zasobów środowiska naturalnego. Zachowanie ciągłości historycznej i kulturowej, harmonii w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego poprzez realizację różnych funkcji, np. turystyki, rolnictwa. Poprawienie warunków życia stałych mieszkańców i użytkowników danego terenu. Rozwój rekreacji, wypoczynku, edukacji przy jednoczesnym harmonijnym rozwoju gospodarczym. Plan odnowy poprawi edukację ekologiczną. Wpłynie na poszerzenie świadomości władz samorządowych oraz pozyskiwanie środków i projektów UE, wspieranie rozwoju gospodarczego, uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej

Bibliografia

1. Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina Gródek nad Dunajcem. Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2003r.
2. Strategia Rozwoju Gminy Gródek nad Dunajcem. Urząd Gminy w Gródku nad Dunajcem, Gródek n/D 2007r.
3. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gródek nad Dunajcem. Urząd Gminy w Gródku nad Dunajcem. Gródek n/D 2007r
4. Plan Przestrzenny Gminy Gródek nad Dunajcem, Urząd Gminy w Gródku nad Dunajcem, Gródek n/D 2007r.
5. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich. Warszawa 2007
6. Krajowy Plan Strategiczny Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich, Warszawa 2007
7. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. Kraków 2006r.
8. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 -2013. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Warszawa 2006 r.